

מסורת הש"ס

(א) ונדרים ב: מיר ב:א
(ב) ונעיל ד:א (ג) כמ"א:
כדלפנין בגמ' (ד) ופ"י לקמן
קיד: רש"י סד"ה א"ף,
(ה) ס"א אחי,

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ולא מנחילין
וכי' ואי נמי גרסינן בני
אחיות. י"ב אבל לקמן בדף
קיד רש"י ע"ב פירש כע"א:
(ב) רש"י ד"ה האל וכו'
ולקמן נמי תנא ליה למנות:
(ג) ד"ה ואחין וכו' היה יורש
לבנו ועכשיו שאינו קיים
הוא יורש כקבר להנחיל
לאחיו שהוא אחי אביו:
(ד) ב"מ דנקט לה אב:

מוסף תוספות

א. [ו]אמאי איצטרך
למיתני הבנים את האב.
רמב"ם ב. י"א: וכו' כיון
דאחי האב כתיב בהדיא
לא קתני והא אחין דכתיב:
וקתני ר"ן ג. עיין בדמיון
דחמא א"כ למה כתב
מה שמקרי.

בית כור פרק שביעי בבא בתרא

קח.

עין משפט
נר מצוה

א א מ"י פ"א מהל' נחלות
ה' א סמך עשין זו
טו"ש ח"מ ס"י רעו סעיף
ז:

רבינו גרשום

אידי דריות החרין י'
טפחים ממשכת עצמה בחור
החרין לאחריה וקופצת
חור' (א) סמך לגדר ומשום
הכי צריך בן חריץ עדיין
שמעב: אידי דקטין.
ג' טפחים קיימא החיה
אשפתיה וקופצת לעבר
אחור הלכך צריכי תרוייהו
כדי שלא תקפין:

הדרן עלך האומר
לחבירו בית כור

יש נוחלין. שנוחלין אחרים
הון עצמן מנחילין
ממונם ליוורשין: האב
את הבנים. שהאב יורש
את הבנים והבנים יורשין
את האב: ליתני הבנים
יורשין את האב תחלה.
משום דתרי טעמי איכא
דהוא ליה למיתני הבנים
את האב חרא משום
דאתחולין לא (ז) מתחילין
בפורענותא הוא שהבנים
מחים בחיי אביהן והאב
יורשן שמנהג העולם שהבן
יורש האב ולא האב את

(א) ללאוהי י"ל וקופצת מחור
על הגדר וכו'. או דל"ל
וקופצת מחרץ על הגדר.
(ב) נראה דל"ל דלמחול
בפורענותא לא מנחילין דהא
את הבנים פורענותא הוא
שהבנים וכו'.

כדי שלא סהא חיה קופצת. על הגדר איצטרך מריץ וכן מריץ:
ולעצדי חריץ. דהשתא נמי לא קפצת שהמריץ מרחיקה מן הגדר:
אידי דריות. ששה טפחים נכנסת לתוכו ומשכת מעט לאחוריה
וקופצת: קיימא אשפתיה. החיזונה: הכי גרסינן כמה בין חריץ
לבן חריץ טפח. ומסקנא דברייתא הוא:

הדרן עלך בית כור

יש. קרובים שנוחלין את קרוביהם
כשמתים וגם אם הם מתים
מנחילין להם את ממונם דהיינו
ששניהם שנוחלין זה את זה. והאי דלא
קתני יש נוחלין זה את זה היינו
משום דבעי למיתני סיפא שנוחלין ולא
מנחילין תנא נמי רישא שנוחלין ומנחילין:
ויש שנוחלין. את קרוביהם אבל אם
ימותו הם אין מנחילין לאותן קרובים
שהן מורשיהן: מנחילין ולא נוחלין.
הם אותם דאמרו בזה נוחלין ולא
מנחילין מכלל דאין שאלו נוחלין
אותם ולא מנחילין לכן מיקרו מנחילין
ולא נוחלין. ובגמ' [קיד:] מפרש למאי
איצטרך הך תרי צדי דהא חרא
נפקא מכלל חצירה: ב"ב נוחל את
הבנים וגם מנחיל להם וכגון שאין
לאותן הבנים זרע או נוחל אותן האב
אבל אם יש להם בנים הם קודמין
לוקנם כדמפרש בגמ' [ע"ב:] והבנים את
האב. שנוחלין ומנחילין: והאחין מן

האב. כגון ראובן ויוסף בני יעקב אע"פ שהן מלאה ומרחל יורשים
זה את זה בשביל שהן אחין וכגון שמת יעקב אביהן אבל אם יעקב
קיים הוא קודם וכגון שאין להם בנים. ודוקא אחין מן האב דמשפחת אב
קרובה משפחה כדלפנין כ"ו א [קט:] : האיש נוחל את אמו. אבל לא מנחיל
שהרי קרובי האב יורשין אותו דמשפחת אם אינה קרובה משפחה [שס:]
והאיש את אשמו. נוחל אותה כדנפקא לן בגמ' [ק"א:] : ה"ג בסדר המשנה
ובני אחיות נוחלין ולא מנחילין. דכן נוחל את אחות אמו שהרי הוא בן
מכה האם ואילו מתה דודתו בחיי אמו יורשתה וגם הוא יורש את אמו
נמא שבו לידו נכסי דודתו: ולא מנחילין. דכשמת הבן אינו מנחיל
לאחות אמו אלא לקרובי אביו דמשפחת אם אינה קרובה משפחה ועוד
לדחות אמו האב מירשנו הלא האב בן מכה אחותה שהיא אמו של
זה ולא האם יכולה ליורשו כדאמרן האיש את אמו נוחל ולא מנחיל קל
וחומר שהיא לא תירש את בן אחותה. ובאחיות מן האב מיירי אבל
אחיות מן האם אין נכדה בן אחותה יורש אותה דמשפחת אם הוא.
ל"א ובני אחות בני אחותו של ראובן כגון בני דינה נוחלין אותה שהרי
דינה יורשת את ראובן אחיה ובניה באין מכהא אבל לא מנחילין לראובן
שהרי ראובן מכה אחותו דינה בן לירש אותן והלא דינה עזמה אין
יורשין את בניה דמשפחת אב יורשת ולא משפחת אם. וזה נראה בעיני
משום דקתני סיפא האשה את בנה והאשה את בעלה ואחי האם
מנחילין ולא נוחלין וכל הך תלתא שמעין להו מהך תלת דהך ב"ב
דנוחלין ולא מנחילין כדאמרין בגמ' [קיד:] דהיינו הך דקפריץ בגמ' דאחי
האם היינו דבני אחות והלכך גרסי' בני אחות דהיינו נמי דאחי האם

יש נוחלין. ואילו נוחלין ומנחילין. איכא דוכתי דנקיט אדסליק
מיניה ואיכא אדפתח ביה ובמס' נדרים (דף ב:)
מפרש לה: האב את הבנים והבנים את האב. מימיה והאב את
הבנים היינו בנים את האב שאם האב נוחל את בנו אם כן בנו מנחילו
ואם הוא מנחיל לבנו א"כ בנו י נוחל א

ואור"י דלייתר למידק מיניה בנים
ולא בנות אע"ג דקתני לה בזהא
בסמוך מכל מקום תנא ליה הכא אגב
אורחיה ולקמן נמי (ט) תניא למנות
סדר נחלות וכן משמע בגמ' דקאמר
הבנים את האב מנלן אמר קרא וכן
אין לו הא יש לו בן בן קודם לבנות
משמע דמתני' לאקדומי בן לבנות
איצטרך אבל מרשא דקתני האב את
הבנים ליכא למידק הכי דהאב מנחיל
בנים ולא בנות דהא לא מייתר ואם
תאמר דקתני בני אחיות ודיק בגמ' ע"ג
עלה ולא בנות אחיות אע"ג דלא
מייתר ומתוך כך צריך לומר דמתני'
אינו יודע מי שגאה לימא דבנים לאו

הדרן עלך בית כור

יש נוחלין ומנחילין ויש נוחלין ולא
מנחילין מנחילין ולא נוחלין
לא נוחלין ולא מנחילין ואלו נוחלין
ומנחילין "האב את הבנים והבנים את האב
והאחין מן האב נוחלין ומנחילין האיש
את אמו והאיש את אשתו ובני אחיות
נוחלין ולא מנחילין האשה את בניה
והאשה את בעלה ואחי האם מנחילין ולא
נוחלין והאחין מן האם לא נוחלין ולא
מנחילין: ג' מאי שנא דקתני האב את
הבנים ברישא ליתני הבנים את האב ברישא
חרא דאתחולין בפורענותא לא מתחילין
ועוד

למימר דכולהו בנים דמתני' דוקא ולא בנות לקדום: ואחין מן האב.
הקשה ר"י אמאי לא קתני אחי האב נוחלין ומנחילין שהן כמותין
נמי כפרשה ויתרין משום דאחי האב נוחל אב נפקי מהך האב
את הבנים והבנים את האב והאחין מן האב דכיון שנודע שהבנים
קודמין ואחר הבנים האב ואחר האב אחין הרי אחי האב נפקי מכלל
זה על ידי משמוש דאם היה האב קיים היה יורש (ט) ועכשיו שאינו
קיים הרי הוא יורש בקבר להנחיל לבנו שהוא (ט) (אחי אביו) של מת
ומשמוש שמעין מדתנן בסמוך בני אחות שנוחלה בקבר נכסי
אחיה לבנה וכו' א"כ אם כן אחין מן האב נמי לא ליתני דשמעין ליה
מהאב את הבנים על ידי משמוש נחלה שהאב יורש את בנו להנחיל
לשאר בניו הקיימין שהן אחי המת ויש לומר דנקט (י) אגב דבעי
למיתני אחים מן האם לא נוחלין ולא מנחילין דהוא איצטרך למיתני
אע"ג דתנא האשה אינה נוחלת את בנה סד"ה נהי דאין יורש אחיו
מן האם מכה אמו מכה אחי האב אמינא דירש דכתיב ונתתם את
נחלתו לאחיו לא שגא מן האב ולא שגא מן האם וכי תימא דמכל מקום
לא איצטרך למיתני דשמעי' מרשא דקתני אחין מן האב דוקא ולא
אחין מן האם איצטרך דהוא אמינא אחין מן האב לרבותא נקט
אף על פי שאין כל כך ודאין כמו אחין מן האם ואם תאמר אם
כן אחי האב נמי ליתני אגב אחי האב דסיפא ויש לומר דאחי האב
תני אחי האב מו לא הוה צריך למיתני אחי האב דמכלל אחי
האב שמעין להו ועוד דלא שייך למיתני אגב אחי האב דהיא
גופה משנה דלא צריכא היא כדדייקין בגמ' דהיינו בני אחות:

יכול

מנחילין את בן אחותם ולא נוחלין. ואי נמי גרסינן בני אחיות (ט) איכא לפרושי בבני אחיות כלומר בני אחיותיו של אדם נוחלין אותו אבל לא
מנחילין דהוא אינו יורש: האשה את בניה והאשה את בעלה כו'. בגמ' [שס:] פריך דהיינו נמי הך ב"ב דנוחלין ולא מנחילין דמהאיה שמעין לה
דהיינו הך: לא נוחלין ולא מנחילין. זה לא אלא קרובי אביו של זה ואביו של זה יורשין אותו. וכל הך קרובים דקתני שירשים זה את זה ה"מ
שלאין קרוב למת יותר מזה. גם הנהו קרובים דקתני בן לא נוחלין ולא מנחילין כגון קרובים שמנא האם הני מילי שיש קרובים מצד האב
היורשין אותו וקרובים לו יותר מקרובי האם ואע"פ שגם אמו ממשפחת אביו אבל אם אמו קרובה לו מצד משפחת אביו ואין לו
קרוב מאביו שקרוב לו כמו אמו או האם יורשת את הבן ואם אין האם בחיים קרובי האם יורשין אותו דהוי ליה משפחת אב דמכה
קורבת אביו באין ליורשו כגון ראובן שנשא סרח בת אשר וילדה לו נפתלי ונת נפתלי בלא בנים הרי ראובן אביו יורשו ואם אין לו
אב ונתתם את נחלתו לאחיו של נפתלי ואם אין לו אחין ונתתם נחלתו לאחי אביו דהיינו אשר אביו אמו ואם אין לו אחין לאביו דאין
אשר קיים ונתתם את נחלתו לקרוב אליו נמאס סרח דהיינו בני אשר או בנות אשר אם אין לו בנים דהיינו סרח יורשת את בנה:
ג' מאי שנא דתני. ברישא דמתני' האב נוחל את הבן ומנחיל והלא צעת שנוחל האב לבנו נמאס שמת הבן בחיי האב ולא הניח הבן
ההוא זרע ליורשו לפיכך אביו יורשו וזו קללה היא כשאדם מת בלא בנים וגם כשהאב רואה צמיחת בנו והיה לו לתנא דמתנימין לפתוח
הבן נוחל את האב שזה ברכה שימות האב ויקברו בנו כדכתיב (בראשית מו) ויוסף ישיב ידו על עיניו הבטיתו שיקברו בו:

ועוד